

การประเมินสถานะชนบทแบบมีส่วนร่วมในกวีานพะเยา

ปริญดา รัตนแดง^{*๑} คชาวุธ ปานบุญ^๒ สุธิดา โส๊ะปิ่น^๓

^๑ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดเพชรบูรณ์

^๒ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดสระแก้ว

^๓ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดเพชรบุรี

บทคัดย่อ

การประเมินสถานะชนบทแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในกวีานพะเยา ดำเนินการรวบรวมข้อมูลจาก ๑๑ หมู่บ้านที่กำหนด ระหว่างเดือนมกราคมถึงกันยายน ๒๕๕๓ และรวบรวมข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่มแล้วหาข้อตกลงเป็นคำตอบร่วมกันพร้อมทั้งบันทึกข้อมูลการสนทนา คณะผู้ดำเนินการได้นัดหมายบุคคลเป้าหมายเข้าร่วมประชุมซึ่งส่วนใหญ่ใช้ศาลากลางบ้านในการรวบรวมข้อมูล

สภาพทั่วไปของพื้นที่ สภาพพื้นที่กวีานพะเยาจัดเป็นแหล่งน้ำจืดขนาดใหญ่ที่สุดในภาคเหนือ มีชุมชนโดยรอบ มีทั้งชุมชนเมือง ชุมชนโดยรอบส่วนใหญ่เป็นชุมชนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และมีการใช้ประโยชน์จากกวีานพะเยา มีการทำการประมง ทั้งแบบเป็นอาชีพหลักและหากินภายในครัวเรือน วิถีชีวิตของชุมชนในชนบทมีลักษณะคล้ายกันโดยจะมีการทำบุญในเทศกาลต่างๆ บทบาทชายหญิงของชุมชนที่ทำการสำรวจ พบว่า บทบาทชายหญิงจะมีบทบาทในการประกอบอาชีพเท่ากัน โดยอาชีพที่มีการใช้แรงงานมากจะเป็นผู้ชาย ส่วนผู้หญิงจะอยู่ในส่วนการจำหน่ายผลผลิตและการแปรรูปต่างๆ ชาวประมงมีการเลือกใช้เครื่องมือในการทำประมงที่เหมาะสมตามการเปลี่ยนแปลงของระดับน้ำ การทำประมงของหมู่บ้านที่ทำการประมงตลอดทั้งปี ได้แก่ชุมชนแม่ต๋ำ ชุมชนวัดบุญยืน ชุมชนวัดศรีอุโมงค์คำ และบ้านร่องไฮ ลักษณะทำการประมงของชุมชนในกวีานพะเยา ส่วนใหญ่เป็นอาชีพเสริมนอกเหนือจากการทำการเกษตรกรรม และทำการประมงตลอดทั้งปีหลังจากการประกอบอาชีพหลัก ส่วนหนึ่งทำการแปรรูปโดยการทำปลาต้ม ซึ่งได้เป็นสินค้าโอท็อปของหมู่บ้าน หมู่บ้านที่มีการทำการประมงเป็นอาชีพหลัก ได้แก่ ชุมชนแม่ต๋ำ ชุมชนวัดบุญยืน ชุมชนวัดศรีอุโมงค์คำและบ้านร่องไฮ มีการจำหน่ายปลาสด รวมถึงการแปรรูปต่างๆ เช่น ปลาต้ม ปลาจ่อม เครื่องมือที่ใช้ทั่วไป ได้แก่ เบ็ด เบ็ดราว ข่าย แหไซ ลอบ สวิง และสวิงช้อนกึ่ง เครื่องมือเหล่านี้มีการใช้ในการทำการประมงตลอดปีและใช้กันทั่วไปในกวีานพะเยา นอกจากนี้ ยังมีการเลี้ยงปลาในบ่อดินในกระชัง ในบ่อซีเมนต์และการเลี้ยงกบอีกด้วย ปัญหาที่ชุมชนได้เสนอคือ ปัญหาในกวีานเน่าเสีย ชุมชนได้เสนอแนวทางแก้ไข คือ ควรมีการบำบัดก่อนปล่อยน้ำเสียลงมา หน่วยงานท้องถิ่นควรช่วยกันจัดการให้มีการบำบัดน้ำก่อนปล่อยน้ำรองลงมาคือปัญหาผักตบชวาและวัชพืชในกวีานพะเยา หน่วยงานท้องถิ่นควรมีการจัดพื้นที่ในการดูแล/งบปีงบประมาณอย่างต่อเนื่อง ส่วนปัญหาทางด้านประมง คือ จำนวนพันธุ์สัตว์น้ำในแหล่งน้ำลดลง มีพันธุ์ปลาต่างถิ่น รวมถึงการและการทำการประมงในฤดูวางไข่รวมถึงการทำการประมงโดยเครื่องมือผิดกฎหมายชุมชนเสนอให้เป็นการแก้ไขปัญหาร่วมกันระหว่างหน่วยงานของกรมประมง ชุมชน รวมไปถึงหน่วยงานในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง

คำสำคัญ : กวีานพะเยา,ประเมินสถานะชนบทแบบมีส่วนร่วม

*ผู้รับผิดชอบ : ต.สะเตียง อ.เมืองเพชรบูรณ์ จ.เพชรบูรณ์ ๖๗๐๐๐ โทร.๐ ๕๕๗๒ ๑๘๑๕

e-mail: tingtoei@hotmail.com